

भिन्डी टिंचै कृषक: भाषा, दमक-दका कृषक मदन यादव बजारमा विक्रीका लागि लैजान भिन्डी टिंचै। तस्वीर: यशराज आडवार

शिवसताक्षीको दोमुखा सिल

भाषा, साउन २४। समुदायमा कोरोना भाइरसको संक्रमण फैलन नदिन जिल्लाको पर्यटकीय दोमुखा क्षेत्रमा अको निर्णय नभएसम्मका लागि शनिवार ३ बजेदेखि 'सिल' गरिएको छ।

पूर्व-पश्चिम चार किलोमिटर उत्तर इलाम र भाषाको सीमानामा पर्ने दोमुखा क्षेत्रमा आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकका लागि आउतजावतमा रोक लगाउएको हो। शिवसताक्षी नगरपालिकाको नगर समन्वय समितिको यस अधिको निर्णय कार्यान्वयन गर्दै दोमुखा धार्मिक तथा पर्यटकीय विकास सम्बन्धमा दोमुखा परिसर 'सिल' गर्ने निर्णय गरेको हो।

प्रचण्ड गर्मीका कारण दोमुखा आउने सर्वाधारणको संख्या दिनहँ बढेपछि वाय

भएर दोमुखा क्षेत्र 'सिल' गरिएको बडायक्ष कर्णहारु थापाले बताए। उनका अनुसार दोमुखा प्रवेश गर्ने दोक नाकामा सुरक्षाको परिचालित छन्। दोमुखा पुग्न अगावैको सरदार नाका, माझाम हुँदै दोमुखा जाने वार्यको आको अको निर्णय नहज्जलसम्मका लागि बढ गरिएको छ।

दोमुखा र धनुषकोटी जोडने कनकाई नदीमा निर्माण भएको भोलेहुँ पुल पाने सिल' गरिएको छ। बडायक्ष थापाका अनुसार धनुषकोटी धामबाट फोलेहुँ पुल हुँदै दोमुखा क्षेत्रका स्थानीय वासिन्दाले अब स्थानीय प्रशासनको अनुमति बिन बाहिर निस्कन पाउँदैन।

अत जरुरी काम पन्यो भने प्रहरीको समन्वयमा मात्र दोमुखा क्षेत्र बाहिर 'एक्स्प्यन' लिएको हो।

निस्कन पाउने अध्यक्ष थापाले बताए। दोमुखा लगायतका धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्रमा सर्वसाधारणको भीड बढे पछि यस अघि शिवसताक्षी नगरपालिकाले आवतजावतमा रोक लगाउने निर्णय गरेको थिए। शिवसताक्षी नगरमा दोमुखासहित सताक्षीधाम, चिल्वागढ लगायतका पौराणिक कथासंग जोडिएका धार्मिकस्थल छन्।

जिल्लामा विर्तामोड, कनकाई र अञ्जनधारा नगरपालिकामा समुदायमा कोरोना फैलिएको भन्ने सर्वसाधारणको आवतजावतमा कडाई गरेको थिए। कडाई गरेका पालिकाका स्थानीय गर्मी छलन भन्ने दोमुखा र सताक्षीधाम आउनेकम बढेपछि शिवसताक्षी नगरले 'एक्स्प्यन' लिएको हो।

दिए।

मेचीमा कोरोनाको उपचार शुरू भएको हो त? भनी पूर्वाञ्चलकमीले खोजी गर्न त्वास दिन कोशी अस्पताल विश्वनगर, पूर्वाञ्चल भाषामा पुष्टि भएका ६ जना कोरोना सक्रिमतालाई अस्पतालको आइसोलेशनमा राखेर उपचार शुरू गरेको भोलिपल्टदेखि नै सेवा लिन जाने विरामीको सख्ता त्वातै घटेको छ।

स्वास्थ्य विमा लागू भएपछि मेचीमा उपचार गराउने विरामीको संख्या बढेको थिए। दिनमा सात सयदेखि एक हजारसम्म लेसेवा लिन्थे। जहलेदेखि कोरोना सक्रिमताको उपचार शुरू भयो तबदेखि सेवा लिनको संख्या दिनहँ घटन थालेको छ। अहिले दिनमा विमा लागू भएपछि मेचीमा जानासम्म उपचार गराउन अस्पताल जान्छन्। अहिले उपचार गराउन जाने गरीब तथा विनासम्म दमुखाको रहेकाले बायध भएर उपचार गराउन जाने गरेको औपचिय व्यवसायी पोखरेलको भनाइ छ।

कोरोना उपचार शुरू भएपछि अस्पतालमा उपचार गराउन आउन पनि डर लाग्न थाल्यो- सेवाग्राही कपिल राजवीरीले भन्ने- 'अब पनि अस्पतालमा यस्तै रहन्हरह्यो भने गरीब तथा विपन्न परिवार उपचार गराउन नै मर्दन!' 'कोरोनाको विरामी राल्न थालेपछि त्यहाँ कार्यरत चिकित्सक पनि डराउन थाले का छन्'- अस्पतालका कम्चारी सुलते भन्नो- 'पहिलाभन्दा अहिले विरामी आउने चाप घटेको छ। कोरोना विरामीको उपचार छुँ भरनमा गरेको भए अन्य विरामी पनि उपचार गराउन आउँदै।'

सुनसरी र मोरडमा भरिएपछि

मेचीमा राजन थालियो

मेची अस्पताल सञ्चालक तथा व्यवस्थापन समितिले पूर्व जानकारी तथा सूचना प्रावाह नगराई एकैचोटी कोरोना संक्रमण पुष्टि भएको विरामीहरूलाई अस्पतालको आइसोलेशन वार्डमा ल्याएर रालो थालेको हो।

सुनसरी र मोरडमा भरिएपछि

मेचीमा राजन थालियो

मेची अस्पताल सञ्चालक तथा व्यवस्थापन समितिले पूर्व जानकारी तथा सूचना प्रावाह नगराई एकैचोटी कोरोना संक्रमण पुष्टि भएको विरामीहरूलाई अस्पतालको आइसोलेशन वार्डमा ल्याएर रालो थालेको हो।

साउन १९ गते सोमवार दिउँसोसम्म

कोरोनाका विरामी राल्न औपचारीक जानकारी बाहिर नदिको अस्पताल सञ्चालक तथा व्यवस्थापन समिति र स्वास्थ्य कार्यालय भाषाले सोही दिन साँझ जिल्लामा पुष्टि भएका ६ जना सञ्ज्ञिमतालाई आइसोलेशनमा राखिएको र मेचीमा

कोरोनाको उपचार शुरू भएको जानकारी दिए।

चार दिनै भरियो आइसोलेशन

सो मवारदेखि मेची अस्पतालको आइसोलेशन चार दिनमै भरिएको छ। २२ बेडको आइसोलेशनमा २२ जना संक्रिमित भन्ने गरिएसै आइसोलेशन भरिएको हो।

मेचीमा संक्रिमित राल्ने ठाउँ नभएपछि

मेचीनगर नगरपालिकाका ८ मध्ये २ जनालाई धाइजन स्वास्थ्य चौकीको

विवरेन्टनमा राखिएको छ।

मेचीमा कोरोनाको उपचार शुरू भएको हो त? भनी पूर्वाञ्चलकमीले खोजी गर्न त्वास दिन कोशी अस्पताल विश्वनगर, पूर्वाञ्चल र चीमी कोइराता स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान धरानको उपचार केन्द्रम संक्रिमित भरिएको हुँवा आ-आपै जिल्लामा सञ्ज्ञिमतालाई राल्न आएपछि मेची अस्पतालको आइसोलेशन पार्वार्डलाई रातार उपचार केन्द्रमा बढेको थिए।

योजना अवधन

जिल्लास्तरीय कोभिड-१९, नियन्त्रण तथा रोकथाम समिति भाषाले मेची अस्पतालको निर्माणीही भवनमा जोराउन उपचार केन्द्रमा केन्द्रम संक्रिमित भाषाले संस्कृत नियन्त्रण गरेको थिए। जुन बेला भारत र तेसी मुलुकबाट फर्किएका व्यक्तिसम्म धमाधम भोरोना तालिका लाग्ने यस्तो र यस्तो बाटेको थार्मिक तथा व्यवसायी संस्कृत नियन्त्रण गरेको थिए।

योजना अवधन

विवरेन्टनमा राखिएको तालिका विष्णु बुमेतले बताए। पास निकालने भएको तालिका विष्णु बुमेतले बताए।

योजना अवधन

जिल्लास्तरीय कोभिड-१९, नियन्त्रण तथा रोकथाम समिति भाषाले मेची अस्पतालको निर्माणीही भवनमा जोराउन उपचार केन्द्रमा केन्द्रम संक्रिमित भाषाले संस्कृत नियन्त्रण गरेको थिए। जुन बेला भारत र तेसी मुलुकबाट फर्किएका व्यक्तिसम्म धमाधम भोरोना तालिका लाग्ने यस्तो र यस्तो बाटेको थार्मिक तथा व्यवसायी संस्कृत नियन्त्रण गरेको थिए।

योजना अवधन

विवरेन्टनमा राखिएको तालिका विष्णु बुमेतले बताए। पास निकालने भएको तालिका विष्णु बुमेतले बताए। पास निकालने भएको तालिका विष्णु बुमेतले बताए। पास निकालने भएको तालिका विष्णु बुमेतले बताए।

योजना अवधन

जिल्लास्तरीय कोभिड-१९, नियन्त्रण तथा रोकथाम समिति भाषाले मेची अस्पतालको निर्माणीही भवनमा जोराउन उपचार केन्द्रमा केन्द्रम संक्रिमित भाषाले संस्कृत नियन्त्रण गरेको थिए। जुन बेला भारत र तेसी मुलुकबाट फर्किएका व्यक्तिसम्म धमाधम भोरोना तालिका लाग्ने यस्तो र यस्तो बाटेको थार्मिक तथा व्यवसायी संस्कृत नियन्त्रण गरेको थिए।

योजना अवधन

जिल्लास्तरीय कोभिड-१९, नियन्त्रण तथा रोकथाम समिति भाषाले मेची अस्पतालको निर्माणीही भवनमा जोराउन उपचार केन्द्रमा केन्द्रम संक्रिमित भाषाले संस्कृत नियन्त्रण गरेको थिए। जुन बेला भारत र तेसी मुलुकबाट फर्किएका व्यक्तिसम्म धमाधम भोरोना तालिका लाग्ने यस्तो र यस्तो बाटेको थार्मिक तथा व्यवसायी संस्कृत नियन्त्रण गरेको थिए।

भाषा, साउन २४। नेपालबाट कृषिजन्य वस्तुको निकासीमा भारी गिरावट आएको पाइएको छ।

नेपालबाट नियांत हने मूल्यवस्तु अलैची, चिया, अदुवामा दूलो परिणाममा गिरावट आएको छ।

अवैज्ञानिक खेती प्रणाली भएकाले उत्पादन कम हुनु, निकासीमा समस्या देखिन्दै चियाको भारी गिरावट आएको छ।

प्युरेबासीको पीडा हरण गर

कोरोना संक्रमणसँगै बाढी पहिरोको पीडा भोगिरहेका नेपाली जीवनकाबीच इलाम जिल्लाको रोड गाउँपालिका-४ प्युरेका बासिन्दा अकै विपदाका कारण असुरक्षित महशुस गर्दैछन् । सम्पर्ण विश्व कोरोना महामारीबाट पीडित, त्रसित र असुरक्षित छ । त्यहिबेला पश्चिम नेपालका विभिन्न जिल्लाहरूमा पहिरो र नदी कटानबाट मानवीय क्षति भइरहेको छ । यो वर्ष उच्च वर्षा भएका कारण पहाडी क्षेत्रहरू पहिरोको पीडाम छन् भने तराईका बासिन्दा वर्षासँगै आएको बाढीले गरेको कटान र झुवालाने ठूलो क्षति व्यहोर्न बाध्य छन् । यही समय कोरोना भाइरस संक्रमणको विस्तार उच्च दरमा भइरहेको छ । जसका कारण मृत्युवरण गर्न दर पनि दिनहुँ बढेको छ ।

यही बेला इलाम प्युरेका बासिन्दा भने करितिहरू जमिन धरिने हो भन्ने चिन्ताले अिन्दिदो बसिरहेको छन् । भन्है एक सय घरपरिवार रहेको प्युरे गाउँको एकतरफो भगव पहिरोले पूरे बगाएको छ । त्यहाँ पहिरो जान थालेको पाँच वर्ष भइसकेको छ । पहिरोकै कारण त्यहाँका तेह घरपरिवार विस्थापित भएका छन् भने करिब नब्बे रोपी उर्वर जमिन पहिरोका कारण धाँजा फाँटर बस्न र खेती गर्न नहुँ भइसकेको छ । रोड गाउँपालिकाका अध्यक्ष श्वेतर राईले समेत पहिरो जाने र धाँजा फाटुनुको कारण थाह नभएको तर ०७२ सालको भूकम्पले जमिन चिरिएको हुनसक्ने भन्दै जमिनमूनीबाट पानी रसाउन थालेकोले गाउँ नै जोखिममा परेको बताएका छन् ।

भासापोको बुद्धान्ति गाउँपालिकाको सीमानामा रहेको टिमाई खोलाले कटान गर्दा प्युरे गाउँमा पहिरोको जाखिम बढेको हुनसक्ने पनि अनुमान गरिएको छ । जे कारण भए पनि गाउँबासीलाई सुरक्षित राख्न आयआजनको सुनिश्चितता गर्नु सरकारको दायित्व हो । त्यसका लागि स्थानीय सरकारलाई बेंद्रेश र संघीय सरकारले भूगर्भविद्यको सहयोगमा समस्याको पहिचान गराउन पर्दैदूँ । समस्याको कारणको पहिचानपछि पहिरो रोक्ने र धाँजा फाटेको जमिनलाई जोगाउन गर्न सकिने जैजिनिक उपचार पनि गरिनु पर्दैदूँ । इलाम जिल्लाको तल्लो भाग चुरे क्षेत्रमा उत्पन्न यो समस्याले भानापा जिल्लाको माथिल्लो भाग पनि प्रभावित हुनसक्छ । यी सबै समस्याको समाधान न स्थानीयबासीबाट सम्भव छ नत स्थानीय तहबाटै । समस्या भएको यति धैरै समय वित्सक्दा पनि करेतबत प्रतिरक्षाको उपाय नसोजिनु स्थानीयबासीको निदा हराउने कारण बनिएको छ ।

त्यसो त पहाडी क्षेत्रमा पहिरो जानुको मूल कारण भौगोलिक अध्ययनबिनै गर्न थालिएका भौतिक विकास नै हो भिन्निन् । जथाभावी दूल-दूला यन्त्रहरूको प्रयोग गरी बाटो खन्ने, रुख विश्व कटान गर्ने, असुरक्षित ढांगो पराहड खल्न, चट्टान पुटाउने गर्नले माटोको जवस्तिमा परिसर्तन आई यस्ता विपदाहरू बढेको भूगर्भविद्यहरूको भनाइ छ । यस्ता समस्याहरूको प्राविधिक पक्षको अध्ययन गरी समाधान गर्न सकिए क्षतिलाई न्यूनीकरण गर्न सहज हुनेछ । प्युरे पीडाको मूल कारण गएको भूकम्प पनि हुनसक्छ, तर आजसम्म पहिचान नहुन र संरक्षणको प्रयोग नमरिनु दुर्भाग्य हो ग्रामीण बस्तीका बासिन्दाहरूको । तराईमा नदीजन्व्य सामग्रीको जारित उत्तर्नन् र दोहन पनि चुरेकेत्रको पहिरोको कारण हुनसक्छ । त्यसैले यी सबैको योग्योचित खोज-अनुसन्धान गरी पीडामा रहेका बासिन्दाको पीडा हरण गर्नु सरकारको करत्व हो । त्यसतर्फ सरकार र सम्बद्ध निकायको इमान्दार प्रयास होस् ।

□ डा. सुनिल सापेक्षा

कोरोना महामारीले ल्याएको अनिश्चितता, बदलिएको दैनिकी, अर्थिक समस्या तथा सामाजिक दूरीले सबैको जीवनमा धेरै परिवर्तन ल्याएको छ । क्रांतिहामी आपानो स्वास्थ्यलाई लिए सबै चिन्तन छन् भने अर्कोतिहामी करते कोरोना लागिएल्ले त होइन भने चिन्तन पनि सबैमा छ । यो महामारीले भविष्यमा पर्न सक्ने प्रभावलाई लिए सबैत चिन्तन तहतन भएको छ । गलत सूचना, समाचार एवम् महामारीको बारेमा चाहिनेभन्दा बढी भ्रम फैलाइएका कारण जीवन नै असुरक्षित रहेको अनुभव धेरैले गर्दै आइरहाको छ ।

महामारीको अवस्थामा तानाव, चिन्ता, डर, उदासिनता अथवा एकलोपनको महशु कूने न कूने रुपमा सबैले गरेको हुनुपर्छ । पहिलादेखि नै मानसिक समस्या भएकाहरूमा त झन्ने र डिप्रेसनको मानसिक बढ्दै जान सक्छ । फरक यति मध्ये कि, यदि तानाव, चिन्ता, डर, उदासिनता अथवा एकलोपनको उचित व्यवस्थापन गर्न सकियो भने मानसिक रुपमा स्वस्थ हुन सक्नु, उचित व्यवस्थापन गर्न सकिएन भने मानसिक समस्याले जेल्लै जान्छ ।

केही समय आगाडी हामीले उटा सरकारी तथांकाक सुनेका थियो जसमा भनिएको थियो तीन महिनाको बन्दावादीको अवधिमा एक हजार दुई सय जनाभन्दा बढीले आयहरूमा गरेका छन् । यी आयहरूमाको पछाडि कोरोना महामारीको पनि दूले हात हुनसक्छ । योदै यस्ते अवस्थाको रीहरह्यो भने अबको केही समयमा नै मानसिक समस्याले दूलो महामारीको रुप लिनसक्छ । तसर्थ, सबैले मानसिक स्वास्थ्यको ख्याल राख्नु अत्यन्त जस्तु छ ।

मानसिक अस्वस्थाका लक्षण

- डर, रिस, उदासिनता चिन्तन तथा निराश भावनाको अनुभव हुनु ।
- भोक कम लाग्नु, शरीरको ऊर्जा कम गर्नु ।
- निन्दा पुनर्निर्माण २४ घण्टामा ६-८ घण्टा मुल्लने, बेतुका

मृत्युदण्ड ! आवश्यक छ ?

अभ्युदय भेटवाल

आधुनिक समयका अमेरिकी दार्शनिक 'जोन रस्लेट' प्रसिद्ध रुपमा न्यायलाई सामाजिक संस्थाको पहिलो गुणको रुपमा वर्णन गरेको छ । विभिन्न समयका विभिन्न न्यायलाई दार्शनिकरामान्दान्तवादीहरूले न्यायलाई आमान्दै दार्शने व्याप्ति विश्लेषण गरेको पाइँच, तर न्यायप्रतीको समान दृष्टिकोण कायम गराउन सकेका छन् । किनभने न्यायको अर्थ र ब्याखा विभिन्न सन्दर्भ समयमा भिन्न होने गर्दछ । तर, न्यायलाई जोन रस्लेटले जस्तै सबै दार्शनिकले सामाजिक संरचनाको सर्वोत्तम स्थान राखेको पाइँच्नु । हामीले न्यायलाई सामाजिक बुद्धिपद्धीके भने भनेसँग मानवीय हित र विकासको अन्योन्याश्रित सम्बन्ध रहेको हुन्छ र मानवजातिको उच्चतम उद्देश्य र प्रत्येक राज्यको लक्ष्य पनि न्याय प्रदान गर्नुपर्ने हुन्छ । समय र अवश्यकता अनुसार मृत्युदण्डको राजनीति गरेको थिए । यस अनुबन्धको धारा ६ ले नेपाललाई १९९१ मा नारायण राजारामी अर्थात्तर राजनीतिक प्रोटोकल अनुमोदन गरेको थिए ।

नेपालको न्यायीक अधिकार राजनीतिक उत्तरांश र अनुबन्धको निर्धारण गरेको थिए । यस अनुबन्धको धारा ७ ले नेपाललाई १९९१ मा नारायण राजारामी अर्थात्तर राजनीतिक प्रोटोकल अनुमोदन गरेको थिए । यस अनुबन्धको धारा ८ ले नेपाललाई १९९१ मा नारायण राजारामी अर्थात्तर राजनीतिक प्रोटोकल अनुमोदन गरेको थिए । यस अनुबन्धको धारा ९ ले नेपाललाई १९९१ मा नारायण राजारामी अर्थात्तर राजनीतिक प्रोटोकल अनुमोदन गरेको थिए ।

जसले समाजलाई अस्थीर बनाएको छ । परिणाम स्वरूप नेपालमा फेरी प्रतिस्थापित न्याय विषेशगरी बुँदामा 'क्स्येलाई' पनि मृत्युदण्डको सजाव दिने गरी कानून बनाइने छैन । भने रप्त विवरण भयो । सोही संविधानको अधिनमा रही २०७५ भद्रै २०२० बाट नेपालमा मृत्युकहरूमा फेरी फोजादारी सहित लागू भयो । जसमा बलात्कार, हत्या, एसिड प्रहार, सामुहिक बलात्कार, देशबोहेमो अपाध नियमको धारा १३ ले विवरण भयो । बलात्कारको अधिनमा रही २०७५ भद्रै २०२० बाट नेपाललाई अस्थीर राजनीतिक प्रोटोकल अनुमोदन गरेको थिए । यस अनुबन्धको धारा १४ ले विवरण भयो । बलात्कारको अधिनमा रही २०७५ भद्रै २०२० बाट नेपाललाई अस्थीर राजनीतिक प्रोटोकल अनुमोदन गरेको थिए ।

मृत्युकहरूमा फेरी गरेको हत्या आदि जस्ता अमानवीय जधन्य अपाधरूमा भयो । यसमा बलात्कार, देशबोहेमो अपाधरूमा भयो । यसमा बलात्कारको अधिनमा रही २०७५ भद्रै २०२० बाट नेपाललाई अस्थीर राजनीतिक प्रोटोकल अनुमोदन गरेको थिए ।

मृत्युकहरूमा फेरी गरेको हत्या आदि जस्ता अपाधरूमा भयो । यसमा बलात्कारको अधिनमा रही २०७५ भद्रै २०२० बाट नेपाललाई अस्थीर राजनीतिक प्रोटोकल अनुमोदन गरेको थिए ।

मृत्युकहरूमा फेरी गरेको हत्या आदि जस्ता अपाधरूमा भयो । यसमा बलात्कारको अधिनमा रही २०७५ भद्रै २०२० बाट नेपाललाई अस्थीर राजनीतिक प्रोटोकल अनुमोदन गरेको थिए ।

मृत्युकहरूमा फेरी गरेको हत्या आदि जस्ता अपाधरूमा भयो । यसमा बलात्कारको अधिनमा रही २०७५ भद्रै २०२० बाट नेपाललाई अस्थीर राजनीतिक प्रोटोकल अनुमोदन गरेको थिए ।

मृत्युकहरूमा फेरी गरेको हत्या आदि जस्ता अपाधरूमा भयो । यसमा बलात्कारको अधिनमा रही २०७५ भद्रै २०२० बाट नेपाललाई अस्थीर राजनीतिक प्रोटोकल अनुमोदन गरेको थिए ।

मृत्युकहरूमा फेरी गरेको हत्या आदि जस्ता अपाधरूमा भयो

